

Tehtävien vastaukset luku 3

1. Käsitteet

Selitä käsitteet.

a. homosfääri

Ilmakehän alaosa noin 100 km korkeudelle asti maanpinnalta. Homosfäärin kaasukoostumus on tasalaatuista ja sekoittunutta.

b. stratosfääri

Ilmakehän kerros noin 10–50 km korkeudella. Stratosfäärissa on runsaasti otsonia.

c. matalapaine

Ilmanpaine, joka vallitsee, kun ilma on harvaa. Maanpinnalle muodostuu matalapaine esimerkiksi silloin, kun Aurinko lämmittää maanpintaa ja lämmennyt ilma kohoaa ylöspäin.

d. pasaati

Planetaarinen tuuli, joka puhaltaa hepoasteiden korkeapainealueelta päiväntasaajan matalapaineen alueelle. Pohjoisella pallonpuoliskolla puhaltaa koillispassaati ja eteläisellä kaakkoispassaati.

e. suihkuvirtaus.

Voimakas ilmavirtaus troposfäärin yläosassa. Suihkuvirtauksissa ilma virtaa 55–110 m/s.

2. Pohdittavaa

a. Millaista maapallolla olisi ilman ilmakehää?

Auringon säteily pääsisi suoraan maapallolle, jolloin elämä nykymuodossaan olisi mahdotonta. Pitkäaaltoinen lämpösäteily pääsisi kokonaan maapallolta avaruuteen, jolloin maapallolla olisi pakkasta keskimäärin 15 astetta.

b. Miten voit suojautua haitalliselta ultraviolettisäteilyltä?

Auringon säteilyltä voi suojautua olemalla varjossa, vaatetuksella ja aurinkovoiteilla, joissa on riittävä suojakerroin. Kannattaa myös välttää keskipäivällä auringossa oloa sekä kuunnella radion UV-säteilyvaroituksia.

c. Miksi hiustenkuivaajasta käytetään nimeä fööni?

Fööni tulee föhntuulen nimestä. Se on lämmin ilmavirtaus, kuten hiustenkuivaajassakin.

d. Milloin ja mistä tuuli puhaltaa kylmästi? Entä lämpimästi?

Tuuli puhaltaa kylmästi, silloin kun korkeapaineen alueelta lähtevä ilma on kylmää, esimerkiksi napa-alueilla. Vastaavasti tuuli on lämmin silloin, kun korkeapaineen ilma on lämmintä, esimerkiksi hepoasteiden korkeapaineen alueilla.

e. Miten ihminen hyödyntää tuulia?

Kysymystä voi käsitellä joko hyvin yleisesti (liikenteessä, energiansaannissa) tai yksityiskohtaisesti (kuumailmapallot, purjeveneet, tuulivoimalat jne.). Opiskelijat voivat keksiä ryhmissä erilaisia hyödyntämistapoja.

3. Ilmakehän kaasukoostumus

a. Mitä kaasuja on troposfäärissä eniten?

Troposfäärissä on eniten typpeä (78 %) ja happea (21 %).

b. Kuinka paljon ilmakehässä on hiilidioksidia?

Ilmakehässä on hiilidioksidia noin 0,04 %.

c. Mitä aineita ilmakehässä on kaasujen lisäksi?

Kaasujen lisäksi ilmakehässä on pieniä hiukkasia, kuten suolakiteitä, tomua, tulivuoren tuhkaa, siitepölyä, nokea, sulfaatteja ja erilaisia orgaanisia yhdisteitä.

4. Ilmakehän kerrosten ominaisuuksia

Tee taulukko ilmakehän eri kerrosten eli troposfäärin, stratosfäärin, mesosfäärin ja termosfäärin ominaisuuksista: korkeus merenpinnasta, lämpötila, kaasukoostumus ja merkitys.

Kerros	Korkeus merenpinnasta	Lämpötila	Kaasukoostumus	Merkitys
troposfääri	päiväntasaajalla 0-18 km, navoilla noin 0-8 km.	noin +20 °C - -50°, laskee ylöspäin mentäessä	eri kaasut ovat sekaisin (homosfääriä), sisältää kasvihuonekaasuja	saa aikaan kasvihuoneilmion, toimii kaasujen varastona, sääilmiöiden ja veden kiertokulun tapahtuminen
stratosfääri	noin 10-15 km korkeudella	alaosassa noin -50°C, yläosassa noin +20°C	eri kaasut ovat sekaisin (homosfääriä), sisältää runstaasti otsonia (O ₃)	otsonikerrokseen imeytyy eli absorboituu osa Auringosta tulevasta ultravioletisäteilystä
mesosfääri	noin 50-90 km korkeudella	pakkasen puolella	eri kaasut ovat sekaisin (homosfääriä), aine on hyvin harvaa	meteorit eli tähdenlennot
termosfääri	noin 90-500 km korkeudella	noin 2 000°C	eri kaasut muodostavat omat kerroksensa, aine on erittäin harvaa	Auringon gamma- ja röntgensäteet imeytyvät, ionosfääri heijastaa radioaaltoja ja siellä syntyvät revontulet

5. Tuulet

Yhdistä tuulet oikeaan ryhmään.

A-2, B-3, C-1, D-1, E-3, F-3

6. Paikallistuulet

Mitkä paikalliset tuulet esiintyvät seuraavilla alueilla?

a. Pohjois-Ruotsi

Lämmin laskutuuli eli föhn

b. Nepal

Laakso- ja vuorituulet

c. Kuuba

Meri- ja maatuulet sekä trooppisista pyörremyrskyistä hurrikaanit

d. Kroatian rannikko

Kylmä laskutuuli bora, meri- ja maatuulet

7. Monsuuni-ilmiö

Etsi tietoa internetistä, millaisia vaikutuksia monsuuni-ilmiöllä on ollut Aasian valtioissa viimeisen vuoden aikana.

8. Planetaariset tuulet

Mitkä planetaariset tuulet vallitsevat karttaan merkityillä alueilla A-F?

A. luoteis- ja länsituulet, B. lounais- ja länsituulet, C. itätuulet, D. koillispasaati, E. itätuulet, F. kaakkoispasaati